

Post-kognityvinio mokymo metodo taikymas fizikos pamokose KSJMC

Application of post-cognitive teaching method in physics lessons in KSJMC

Saulius Jonas Martinaitis

Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centras, Sandėliu g. 7, LT-45223, Kaunas
s.martinaitis@ksjmc.lt

Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centre jau kelerius metus sėkmingai taikoma post-kognityvinio mokymo(si) metodika. Šia stilistika dėstomi visi mokomi dalykai. Teorija grindžiama tinkamu informacijos apdorojimu.

Daugelis moksleivių kiekvieną dieną skaito, nagrinėja įvairius tekstus, tačiau ne visada teisingai juos supranta. Ypač daug sunkumų iškyla suvokiant teksto pagrindinę mintį. Gyvenant šiuolaikinėje visuomenėje informacijos kiekiai itin dideli, todėl labai svarbu gebėti išsigrūninti reikalingus duomenis ir mokėti juos įvertinti.

Post-kognityvinės mokymo(si) teorijos pagrindinis tikslas – lavinti įgūdžius, kurie reikalingi struktūruojant tekstą ir pateikiant argumentuotas išvadas. Siekiant, kad procesas būtų sklandus, reikalingi įgūdžiai ugdomi visų dalykų pamokose.

Post-kognityvinė metodika apima penkias pagrindines dalis:

- 1) medžiagos struktūravimas;
- 2) greiti išmokimo metodai;
- 3) žinių pasitikrinimas dirbant porose;
- 4) tikslaus ir aiškaus teksto rašymas (rašymo šablonai);
- 5) atlikto darbo kritinis įsivertinimas.

Post-kognityvinio mokymo(si) metodas tinka įvairaus amžiaus moksleiviams. Tai skatina moksleivius mąstyti kritiškai, analizuojant ir sisteminant įgytas žinias.

Pirmame etape pateikiami pavyzdžiai, kaip struktūruojama medžiaga. Moksleiviai suprato, kaip tai daroma, naudodamiesi pateiktais struktūravimo šablonais patys struktūruoja naują tekstą.

Antrame etape – moksleiviai rašo tekstą pagal šabloną, kuris taikomas greito išmokimo metode. Pavyzdžiui: „Sukurk istoriją. Pamatyk ją“, „Pupelės auginimas“ ir t. t. Remdamiesi parengtais šablonais moksleiviai mokosi analizuoti, sisteminti medžiagą, o taip pat lavinamas jų kūrybiškumas.

Didelis dėmesys skiriamas kritiniam mąstymui. Itin svarbu mokėti dirbti komandoje, gebėti analizuoti komandinį darbą, išreikšti savo nuomonę, teikti pasiūlymus. Tad trečiame etape moksleiviai susiskirsto poromis ir tokiu būdu dalinasi savo parengtais tekštais, užduoda vieni kitiems klausimus iš nagrinėjamos medžiagos, apmąsto atsakymus.

Šešterajame etape, naudodamiesi tikslaus rašymo šablonu, moksleiviai sukonkretina įsisavinamą medžiagą, išryškina pagrindinę mintį, pabaigoje apibendrina ir padaro išvadas.

Paskutiniame etape moksleiviai kritiškai įsivertina savo atliktą darbą, apmąsto, kas pavyko, ką galima padaryti geriau ir pan.

Post-kognityviniu mokymu siekiama lavinti suvokimą, atmintį, logiką (samprotavimą), kritinį mąstymą. Toks mokymasis sumažina stresą ruošiantis egzaminams, stiprina motyvaciją mokytis toliau. Svarbu ir tai, kad negaištamas laikas ilgiamis aiškinimams ir pasakojimams. Moksleiviai gali kaupti savo pasiektus rezultatus (portfelį). Pasiekimų portfelis susideda iš įvairių skyrių, pavyzdžiui, bendrosios kompetencijos, papildomos kompetencijos, akademinės kompetencijos, lyderystės kompetencijos, kūrybos kompetencijos ir t. t. Suprantant, kad moksleiviai negali suvokti to, ko nežino, pirmiausiai dėmesys skiriame išmokimui, vėliau – supratimui.

Mokymuisi naudojami išmokimo metodai, kurie padeda lengvai įsiminti mokomąją medžiagą. Įsisavinus pradines žinias, likusią pamokos dalį galima skirti analitinio, kritinio ir kūrybinio mąstymo lavinimui, taikant kitus post-kognityvinio mokymo sistemos etapus.

Post-kognityvinio mokymo sistema pagerina mokymo(si) rezultatus, o pagerėjimas išlieka ilgą laiką. Sistema ypač efektyvi mokiniams, kurie turi žemesnius ir vidutinius pasiekimo rodiklius. Ir nors pradžioje mokytojams, norintiems kitaip organizuoti veiklą pamokoje, reikia ganėtinai daug laiko skirti medžiagos sustruktūravimui, išmokimo, kūrybos metodų įsisavinimui, tačiau vėliau, taikant post-kognityvinį mokymąsi, laiko ir pastangų išieškvojama mažiau. Parengtą struktūruotą medžiagą galima nuolat tobulinti. Moksleiviai sėkmingai prisitaiko prie šios sistemos, domisi, aktyviai dirba ir patiria sėkmę pamokoje.

Reikšminiai žodžiai: informacijos apdorojimas, teksto struktūravimas, rašymo šablonai, greito išmokimo metodai.

Literatūra

- [1] T. Lagūnavičius, 35 išmokimo metodai – naujoji edukologija. 76 p. (Kaunas, Technologijos, 2013).
- [2] Mokykla – „Supermarketas“ arba socialinio teisingumo mokykla, 74 p. (Kaunas, Technologijos, 2014).
- [3] Post-kognityvinio mokymo sistema: kaip išmokyti mokinius mąstyti ir spręsti problemas, 30 p. (Kaunas, Technologijos, 2018).
- [4] Neuroedukologinio mokymo sistema: kaip mokyti atsižvelgiant į centrinės nervų sistemos veiklą, 48 p. (Kaunas, Technologijos, 2018).